

MOŽNOSTI IN MEJE POKLICNIH POSVETOVALNIC

UNIV. PROF. DR. K. OZVALD

Pri nas je še vse po starem, veš.

O. Župančič (Vesela pomladna epistola).

Ena izmed najpomembnejših, odločilnih postaj na poti človeškega življenja je današnji dan, kdo bi o tem še dvomil, izbiranje poklica. Da je to res tako, najlepše potrjujejo tiste »izjeme«, ko si ta ali oni sploh ni izbral nikakšnega poklica, ampak se je iz kakršnegakoli že razloga kar na slepo srečo brez poklicne kvalifikacije napotil »skoz življenja zmede«. Ali pa če dečko, oziroma dekle nista prav izbrala ter se je prej ali slej, morebiti celo na usoden način, pokazalo, da sta zgrešila cilj ter zašla na tako življenjsko torišče, ki mu po svojih sposobnostih nista kos ali pa jima vsaj ne daje zadovoljstva in življenjske vsebine, kar pač iščemo v poklicu.

Zato pa dandanašnji čedalje bolj uvidevamo, da bi mlad človek na prvem razpotju življenja zelo potreboval *dobrega sveta* ali točneje rečeno — dobrih svetovalcev. In iz tega uvidevanja se je rodila volja za pomoč v tej očitni stiski osobito sedanjega mladostnika in mladostnice. Odtod prihaja, da je pred 25 leti (1908) prof. Parsons v Bostonu ustanovil prvo *posvetovalnico v zadevah poklica*, ki so ji kmalu sledile druge po večjih mestih severne Amerike. Zganila se je tudi Evropa in današnji dan ima zlasti Nemčija že veliko število na enotni podlagi organiziranih »*poklicnih uradov*« (Berufsamts). Glavni posel, ki ga izvršuje taka institucija, je v tem, da z utemeljenim nasvetom pomaga vsem onim fantom in dekletom, ki nameravajo *ustopiti* v ta ali oni (tudi »študirani«) poklic ali pa *dosedanjega zamenjati* z drugim.

Vodilna misel v organiziranem svetovanju pri izbiranju ali menjavanju poklica (»presedlavanju«) pa je načelo, da — *pravi človek pridí na pravo mesto!* Zategadelj je takemu svetovanju največ do tega, da zanesljivo dožene in protokolira, kaj telesno in duševno, pa tudi moralno zmore deček ali deklič, ki si izbira ali pa menjava poklic. Po določenih, znanstveno utrjenih vodilih in deloma s pomočjo sila občutljivih aparatov si prizadevajo v ta namen izšolani preizkuševalci čim točneje ugotoviti: kako izbiravcu ali izbiravki posluje vid, sluh, tip, kolika je moč, gibljivost pa spretnost njunih rok, koliko kateri premore vztrajnosti, razsodnosti, pazljivosti, dokod mu je dano »se znajti« v tem ali onem novem položaju, ki je tu ali tam nastopil nepričakovano, ali presoditi razliko med tem pa onim pojavom i. t. d. In izza najnovejše dobe se trudijo še posebe dognati, do kolike mere lahko fant ali dekle svoje sposobnosti z daljšo vajo *poveča*.

Tako »budžetiranje« danih moči in sposobnosti mladostnika ali mladostnice je kajpa lahko svetovalcu dragocena opora pri dajanju potrebnih nasvetov. Ali tudi od najtočnejše, »eksaktno« ugotovljenih dejstev s te strani nikar ne zahtevajmo tega, česar

po svojem bistvu ne morejo dati! Na temelju teh ugotovitev, ni dvoma, lahko fantu ali dekletu zanesljivo rečeš, da za ta in ta poklic ni sposoben (komur na pr. ni dano, da bi ostro opazil to in ono okoli sebe ter se hitro odločil za tako in tako ravnanje, ta ni za pilota; kdor ne zna ljudem »na dušo pihati«, bi bil slab trgovski potnik; kdor nima dobrega spomina, naj ne hodi študirat zgodovine). Ne da pa se tukaj zanesljivo trditi kaj pozitivnega, hočem reči, da bi kdo bil »rojen« za ta in ta poklic (za tehnika, slikarja ...), zato ker očituje takih in takih sposobnosti. Saj ga ni danes niti enega poklica, ki bi z vsem svojim bistvom pa s svojimi zahtevki tako docela ustrezal osebno individualnim svojstvom tega in tega človeka, kakor se na pr. skladata ključ pa ključavnica. In le tedaj bi se dalo iz ugotovljenih sposobnosti dečka ali deklice frditi, da je zanj, oziroma za njo najprimernejši ta in ta poklic. Kdor ne ve, za kateri poklic bi se naj odločil, po takem ne pričakuj od posvetovalnice, da mu s stoprocentno zanesljivostjo pove: ti si za to in to. A kljub temu moramo priznati, da poklicna posvetovalnica vrši pomenljiv socialno kulturni popravek že s tem, če dečku ali dekletu, ki hoče v ta in ta poklic, utemeljeno izjavi: »ne, ti nisi za to« — ter ju tako obvaruje lahkoda usodne življenjske napake.

Pa še iz drugega, globoko segajočega razloga ne more poklicna posvetovalnica fantu ali dekliču pozitivno svetovati ter zanesljivo reči: ti sodiš za ta in ta poklic. Svetovanje, oziroma odsvetovanje, ki ga izreka avtorizirani svetovalec, se namreč opira na mnenje, da si človek izbira poklic, šolo, življenjsko smer — po *nagnjenju*, ki je res da ugotovljivo prav tako, kakor telesne in duševne sposobnosti. Toda sposobnost in nagnjenje do tega ali onega poklica žal nista edini pogoj za beli kruh v življenju. Kajti vse tisto skupaj, kar nam je danes v mislih ob besedi »križa«, pač na ves glas vpije mladini, da bi jo tudi zgolj po nagnjenju in sposobnostih izbrani poklic še za precejšnjo vrsto let utegnil voditi pred — zaprta vrata. Saj se nam vsem prav odtod jemlje težko vprašanje: kam z mladino?

Sicer pa je najbrž vsak odraslec imel živo priliko se dovolj prepričati na lastni koži, kako je v istini v življenju: da človeku ni že brž od rojstva določeno, »usojeno«, da bi si kar po svoji naravi recimo izbral ta in ta poklic ali pa se brez njega predal valovom življenja, da bi vzel to in to ženo ali pa ostal sam, da bi se vpisal v to in to šolo ali pa jo krenil v drugi, »praktični« pravec, i. t. d. Ampak pri slehernem človeku tukaj največ odločujejo *potrebe, zahtevki in ponudbe*, ki prihajajo iz celotnega življenja narodovega, čeprav se tega ne zavedaš izrečno. Poedinec namreč sledi s svojim bitjem in žitjem (mišljenjem, ocenjevanjem, hotenjem, dejanjem in nehanjem — teženju celote. In marsikdo bi bil v mladih letih nedvomno drugače

izbral, da mu je bilo dano izbirati le po nagnjenju, ljubezni in sposobnostih, ne pa tudi pod vplivom drugovrstnih nagibov, oziroma razlogov. In tako bosta le tisti dečko pa dekle srečno dozorevala ter se zadovoljno dovrševala, ki se ne izogibata kompromisom ter znata lastne sposobnosti in lastno nagnjenje spraviti v sklad s tem, kar potrebuje, odreja, hoče celotno življenje ljudstva¹; a kdorkoli prezira ali omalovažuje to svojstvo življenja, se naj ne čudi, če bo prej ali slej, morda do neprijetne mere, čutil tragiko življenja. Zato je že v prejšnjih dobah na pr. med absolventi univerze bilo i precej takih, ki se jim je hudo maščevalo, da so pri izbiranju »stroke« sledili samo »ljubezni« in niso računali tudi z dano »konjunkturo«. Zadnja (1933) statistika pravi, da je v Pragi nad tisoč absolventov filozofske fakultete, ki so »brezposelni«, to je, ne morejo dobiti mesta kot srednješolski suplenti. Pa je znani veleindustrijalec Bat'a izjavil, da sprejme 100 absolviranih filozofov v svoje obrate za izdelovanje — obuteli. In »akademik« ni mogel biti tako nespameten, da bi nemara s kakim ogorčenjem odklanjal »ne-akademsko« ponudbo, ampak je stotina izmed njih v hudi stiski sedanjih »suhih« let še pozdravila priliko, da pride do — kruha.

Po takem pa bi organizirano svetovanje pri izbiranju ali menjavanju poklica ne smelo veljati, kar se rado dogaja, samo za zdravniški in psihološki ali dušeslovni problem, hočem reči za nekaj takega, kar se odnaša le na individualno osebo tistih, ki iščejo dobrega sveta. Prav umevano poslovanje poklicnih svetovalnic je marveč tudi še velevažna *narodnogospodarska zadeva*. Zavoljo tega pa bi poklicni svetovalec moral temeljito poznati najrazličnejše poklice po njihovih bistvenih svojstvih in zahtevkih, da bi i s tega vidika lahko dajal mladini (pa tudi staršem) potrebnih pojasnil. Ko je mlademu človeku 14 let, še ne pozna dovolj ni samega sebe ni realnih, objektivnih zahtevkov, ki jih stavi ta ali oni poklic, da bi utegnil le slutiti, ali jim bo ustrezal.² Neizkušenih »delavcev« z roko pa tudi z glavo (oziroma s persom), ki se ponujajo za »vsako službo«, je radi tega toliko med nami, ker ljudje po večini ne vedo, da »poklic« in pa »zaposlitev« niti zdaleka nista isto; zato pa osobito dečake kaj rada premami dana možnost, da bi prišel kaj lažje do »zaslužka«, to je brez truda in zlasti še brez zopernosti »vajenskih« let. Poklicnim zablodam pa je glavni vir, da pri izbiranju ne starši ne otroci skoro nič ne uvažujejo, kaj ta ali oni poklic zahteva od tebe po telesu, kaj po duhu in kaj po značaju.

Kar zadeva narodnogospodarski moment, bi morala fant in dekle v poklicni svetovalnici jasno in zanesljivo izvedeti tole: a) Kakih *telesnih* sil zahteva ta ali oni poklic (kovaški na pr. drugačnih kakor urarski ali poklic železniškega uradnika) in pa kako poklic učinkuje na telo delavca (peku rade trpijo oči, delo v kemijskih obratih ogroža delavcu pljuča, uradni-

kovemu zdravju je mnogo sedenje lahko v kvar); zlasti pa je treba na telesno plat pri izbiranju poklica opozoriti dekleta, ker se ženski delovne in odporne sile vsak mesec menjavajo. — b) Da sposobnost za ta ali oni poklic ne zavisi samo od telesne urejenosti (konstitucije) dečka ali dekleta, ampak več nego bi kdo mislil, tudi od *duševnih* svojstev (reklama v trgovskem življenju na pr. sloni na duševnem kontaktu med proizvajalcem pa odjemalcem; izredna mera pazljivosti, ki jo mora imeti šofer, strojevodja, učitelj itd.; hitro percipiranje, ki se zahteva od tiskarskega stavca na stroj). — c) Da tudi telesne in duševne sposobnosti še ne jamčijo za poklicni uspeh, ki v prav toliki ali pa še v večji meri zavisi od *moralnih* kvalitete človeka: ali ima samega sebe v oblasti, ali mu je dano kaj smisla za vestnost, vztrajnost, odgovornost, dolžnost...

In poleg tega bi morale poklicne posvetovalnice še voditi točno statistiko o *krušnih možnostih pa mejah* po raznih poklicih ter na njo opozarjati vsakogar, ki si izbira poklic ali pa bi ga rad zamenjal z drugim.

H koncu pa se še vprašajmo, kaj bi se doseglo, če se poklicne posvetovalnice uvedejo kot občevljavna institucija, kakor jih sedaj že imamo ponekod, ter bi vsakdo, ki si izbira poklic ali ga menjava, bil dolžan, da povpraša za svet v poklicnem uradu. Ni dvoma, da bi tako dobili boljših, hočem reči strokovno spretnejših mizarjev, trgovcev, učiteljev... Mari pa hkratu i *boljših ljudi*, to je takih obrtnikov, trgovcev, uradnikov..., ki bi jim ne bilo le do tega, da svojo izvežbanost porabijo zgolj v samopašne, egocentrične namene, ampak bi kaj obražali i to, kar se imenuje: socialna pravičnost, vest, poštenost, čast, dolžnost...? O tem pa močno dvomim! In vendar bi zlasti danes vsepovsod nujno potrebovali v tem smislu izoblikovanih veččakov. S tega vidika je ameriški pedagog Booker Washington dal nad vratmi neke strokovne šole za mizarje obesiti napis: »Tukaj se nimajo ljudje preoblikovati v mizarje, temveč mizarji v ljudi«.

Poklicna posvetovalnica s svojim ustrojem ne seza do tako globokih viter mlade duše, ker hočeš nočeš posluje preveč — mehanično, se pravi *brez fantovega ali dekletovega sodelovanja*. Mladi in mlada namreč gresta v posvetovalnico nekam tako, kakor hodi večina ljudi k zdravniku: brez smisla za lastno soodgovornost pri uspehu, češ — ti glej, da bo vse v redu! Kakor da bi stržen poklicnega svetovanja bil zgolj »tehnično« vprašanje! Zato pa bi tistim, ki so namenjeni po nasvet v poklicni urad, morali doma, v šoli, društvu... pomagati najprej do živo občutene zavesti, da posvetovalnica ni avtomat, ki stopiš za dinar nanj in ti pokaže tvojo težo. Tisti, ki si izbira poklic ali ga menjava, bi naj v poklicnem uradu pričakoval in dobil le *glavnih smernic* in tedaj, ko jih ima, bi — se naj *sam*, z živim čutom odgovornosti za svojo bodočnost odločil tako ali tako. Kajti človek, hočem reči pravi človek postaneš prej ali slej samo tedaj, če v težkih položajih, kajpa po resnem preudarku, tvegaš lastno odločitev ter vzameš nase i odgovornost za take odločitve.

Od pravega obrtnika zahtevamo današnji dan opravičeno trojega: da si je pred vsem drugim v delavnici

¹ Gl. E. Kriek, Nationalpolitische Erziehung. 1933. Stran 73.

² Gl. H. Wager, Der jugendliche Industriearbeiter und die Industriefamilie. 1933. Stran 59.

pridobil kar največ *poklicne veščine* ter zato tudi res zna kaj napraviti; da ima dovoljno mero *poklicnega znanja*, ki ga daje zlasti strokovna ali poklicna šola in ki zadeva na pr. dobro poznavanje tvarine, katero njegova obrt obdelava; in pa da premore še kaj *poklicne morale*, osobito smisla za poklicno čast pa socialno mišljenje. Vse troje se mora organsko spajati v eno — le tedaj bo recimo ta in ta krojač ali ključavničar res »mojster«, se pravi svojega posla vešč, izobražen in socialen človek, ne pa samo — nositelj firme za »splošno krojaštvo«, »splošno ključavničarstvo« itd.

In poklicna posvetovalnica mora vse troje resno upoštevati; kajti dečku ali dekletu svetovati pri izbiranju ali menjavanju poklica se ne pravi nič drugega, negoli ga voditi, mu pomagati — da najde samega sebe. Prav zato pa bi v posvetovalnici ne smeli fanta in dekleta nekako drobiti na tiste delce, za katere se na njima najbolj zanima zdravnik, psiholog ali učitelj, ampak bi ju morali kar se le da celotno motriti. Kaj takega pa bi od primera do primera zmozel le mojster

strokovnjak, zlasti če bi bil primerno izobražen in bi se kot svetovalec zavedal velike odgovornosti do mladega rodu. Samo on bi lahko čim zanesljiveje presodil dečka ali dekliča na pr. glede na velevažno vprašanje, ali bosta imela i dovolj hotenja in moči za prenašanje zopernih plati izbranega poklica (monotonije, zahtevane discipline itd.). Dala bi se mu naj prilika, da skozi določeno preizkusno dobo v *delavnici pri istitem delu* opazuje vajenca ali vajenko. In ko so zdravnik, psiholog, učitelj povedali svoje, bi naj mojster strokovnjak dobil odločilno besedo pri svetovanju, ko si kdo izbira poklic ali pa ga menjava.

Ne modernost za vsako ceno, zlasti pa ne za ceno prevelike naglice! Cilj nam marveč bodi premišljeno prizadevanje, da bi poklicna posvetovalnica, ki se menda poraja i pri nas, bila nekakšno ne samo iz hladnega preudarka, ampak tudi iz globoke ljubezni izpočeto *upravljanje mladih sil narodovih*. Odtod bi naj naš narod dobival takih obrtnikov in tudi drugih poklicnih delavcev, da bodo v čim večje zadovoljstvo ne le samemu sebi, ampak tudi drugim.

LJUBLJANSKE ŽUPNIJE V SLIKI IN ŠTEVILKI

DR. JOŽE RUS

Organizacija rimsko-katoliške cerkve je imela v Ljubljani izprva eno samo župnijo. Ta je bila pri cerkvi sv. Petra zunaj mestnega obzidja, oskrbovala pa je dušno pastirstvo ne le ljubljanskim meščanom, ampak tudi krajem v široki progi kranjske dežele od Save tja čez Vrhniko. Tako je bilo do 1461, ko je bila pri cerkvi sv. Nikolaja znotraj obzidanega mesta ustanovljena ljubljanska škofija. Tedaj se je namreč obenem notranje mesto s predmestji južno od gradu ter Prešernove ulice osamosvojilo v samostojno župnijo, dočim so severna predmestja in daljnja okolica ostali še dalje pod zvonom Sv. Petra.

Dve župniji sta tudi popolnoma zadostovali, saj vse mesto v dobi škofa Tomaža Hrena (1597—1630) ni štelo več ko 8000 duš, dočim je imela sama stolna župnija za Valvasorja (1689) letno po 250 novo rojenih, a 70 umrlih. Šele 18. stoletje je z živahnejšim trgovinskim prometom iz Trsta (Tržaška cesta) proti Dunaju (Dunajska cesta) prineslo pogoje, da je začelo nagleje naraščati tudi ljubljansko prebivalstvo. L. 1788. je živelo v Ljubljani 10.497 ljudi.

Tedaj so cerkvene reforme cesarja Jožefa II. (1780 do 1790) ukinile v našem mestu tri samostane in dale prostora mestnemu razmahu na najbolj prometnih točkah: 1784 avguštinski (današnji frančiškanski samostan), 1786 diskalceatski (na Ajdovščini, blok Kmetske posojilnice) in 1782 klarisinj (blok palač med Gajevo ulico in Aleksandrovo cesto); četrtega samostan kapucinov (na prostoru »Zvezde«), so odpravili Francozi l. 1810. Namesto tega pa je dal isti cesar ukaz, naj se prevelike župnije razdelijo in iz

njih napravijo nove. Tako so bile v mejah mestne občine ljubljanske ustanovljene s cesarskim odlokom z dne 2. oktobra 1783 še tri nove župnije: šentjakobska, frančiškanska in trnovska. Načrt o regulaciji župnij je izšel dne 3. aprila 1785, nove meje vseh petih mestnih župnij pa so bile razglašene slovesno z bobnanjem po mestnih trgih in križiških ulic. Patroni petih župnij stojijo upodobljeni na spomeniku sredi Sv. Jakoba trga. Štiri župnije so bile poverjene oskrbovanju posvetne duhovščine ljubljanske škofije, župnijo pri cerkvi Marijinega oznanenja pa je dobil red frančiškanov, ki je zaradi tega zapustil svoj dotedanji samostan na Vodnikovem trgu in se naselil v bivšem avguštinskem samostanu pri cerkvi »Device Marije na stopnicah«.

Ta cerkvena razdelitev našega mesta je ostala nedotaknjena skoraj 150 let kljub temu, da je prebivalstvo mesta naglo raslo od leta do leta. Prva je bila razbremenjena že v Jugoslaviji župnija oo. frančiškanov na ta način, da je dobila pri novi sezidani cerkvi sv. Frančiška Asiškega v Spodnji Šiški najprej 4. oktobra 1927 ekspozituro, dne 5. julija prih. leta, na praznik sv. Cirila in Metoda, pa samostojno, šesto mestno župnijo. Najmlajša, sedma župnija je prirasla za progo bežigrajskega okraja z obeh strani Dunajske ceste; zgodilo se je to na novega leta dan 1934 (Slovenec 2. jan. 1934). Tudi obe najmlajši fari sta v oskrbi oo. frančiškanov, vendar druga morda le začasno.

Ob tej priliki je treba ugotoviti, da so se ustanovitelji sedme župnije, kakor se je zgodilo že neštokrat, zopet